

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre — — — — — 3 frt — kr.
Félévre — — — — — 1 frt 50 kr.
Negyedévre — — — — — — frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 2 frt.

Felelős szerkesztő:

BÁTHORY ENDRE.

A lap kiadója:

A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)
Hirdetések jutányos árban vételnek fél.

A lap megjelenik minden szerdán.

Főpásztori szózat a képviselőválasztásokról.

A brünni püspök szeptember hóban kiadott főpásztori levelében a képviselőválasztásokat illetőleg híveinek a következő utasításokat adja.

Miután az egyházfejedelem a képviselőválasztások fontosságát kimutatta és az azokban való részvételt a választóknak lelkes szavakban szivökre kötötte, a többi között így szól:

Ha tehát a legközelebbi napokon Krisztusban szeretett híveim, a választási helyen megjelentek, válasszatok bátran és válasszatok jól.

Válasszatok bátran! Semmi se tartson vissza a titeket megillető választási jog gyakorlásától. Senki se mondja: „Az én szavazatom nem dönt.” Minden egyes szavazattól sok függ, a tiedtől kedves hívem, talán a legtöbb. Nem annyira a sikerért vagy felelős, hanem kötelesség teljesítéséért. A jó ügy mindig megérdemli fáradságodat. Az a kifogás se ment fel téged a választásokban való részvételtől, hogy azt mondod: „Nem akarok magamnak ellenséget szerezni.” Ha többre becsülsz a jó ügy ellenségeinek barátságát, mint

magát az ügyet, akkor már előre is kockára tetted és árulást követél el ellene. Még egy pártember barátságán sem alapszik választási jogod, hanem törvényes határozatokon, és oly barát, ki jogodat megnyirbálja, őszinte barátod nem lehet. Sőt még nyílt botrány se tartson vissza választási jogod gyakorlásától; mert hát már ilyen a világ sora, hogy a jó csak áldozatok árán küzdhető ki és tartható fenn.

Válasszatok tehát, kedveseim, bátran; de válasszatok egyszersmind jól, vagyis válasszatok arra való férfiakat!

Aki Istenben és Isten ítéleteiben nem hisz: azt ne válasszatok: az vak és nem tudja, hogy mi van igazán javatokra.

Aki anyátoknak, a ker. kath. anyaszentegyháznak ellensége; aki jónak tartja, amit az egyház elvet, aki olyasmire szólít fel, amit az egyház tilt; azt ne válasszatok: az semmiáron sem lehet a kath. választók bizalmi embere. Aki nem hű királyához és hazájához, hanem árulókép a haza határain túl kasintgat: azt ne válasszatok; az titeket is el fog árulni.

Aki az iskolaügyben gyerme-

keitektől sz. hitetek alapját akarja elvenni: azt ne válasszatok; rossz építőmestere volna az a ti magatok és gyermekeitek jólétének.

Aki polgártársának egyenlő jogát megesorbitani akarja, mivel az másik néptörzshöz tartozik: azt ne válasszatok: az egyáltalán nem nyújthat kezességet jogvédelmére.

Aki saját háztartásáról nem tud kellőképp gondoskodni és nem tudja azt jó rendben tartani; azt ne válasszatok; az a közjó fentartásához sem ért.

Aki a szükséges ismereteket nélkülözve, vagy nem tiszta indító okoktól vezéreltetve vagy nemtelen eszközök segítségével feltolja magát képviselőjelöltnek: azt ne válasszatok; az sem becsületetekre, sem hasznatokra nem válik.

Aki botrányos életet él; aki meg nem bízható jellem; aki többet ígér, mint amennyit kivinni képes; azt ne válasszatok; megválasztását nem sokára meg fogjátok bánni.

Ha ellenben oly férfiura akadtok, aki híven ragaszkodik az Ur Krisztushoz és anyaszentegyházhoz; aki királyát és hazáját őszintén szereti; aki az országnak és polgártársainak jólétét nemzetiség különb-

TÁRCZA.

Halottak napján.

IRTA FIRNSTALL KÁROLY.

Mi az élet, honnan jön, hová megy, ki tudná megmondani emberileg? . . . A lét titka épen azért fájdalmas titok, mert kívül esik az emberi tehetség ismeretkörén.

Ha azonban körül nézünk: látjuk, hogy az egész élet a tökéletességre való törekvés tarka képét nyújtja bevégeztség nélkül — hiszen a világ folytonosan átalakuló, ifjuló és romokká sorvadó képei között az élet minden meggyőződésével, minden intézményével véghetetlen átalakuláson megy keresztül.

Az emberi tudományok terén milliók meggyőződése egyetlen lángész világosabb belátásától összeolvad — semmivé lesz . . . Régi nemzetek fényét és hatalmát újabb nemzeteké váltja fel. Esmék, intézmények keletkeznek, ragyogásuk tetőpontjára emelkednek és ismét elenyésznek.

Mi ennek az oka? Nem, oh nem az emberi elme állhatatlansága, hanem maga a tökéletesedésre való folytonos törekvés követeli újabb és újabb feladatok megoldását.

A hervadás a folytonos enyészet ko-

szoruján az örök újjászületés bimbója fakad; az élet tehát csakugyan a folytonos tökéletesedés tarka képe, de az életnek magának épen ezen tarkasága, be nem végeztsége nagy és megnyugtató vigasztalást ad szivünknek. Így tanít a történelem.

Az orvosok az életet a sejtek életjelenségei összegének mondják.

A ker. erkölestan szerint pedig nem egyéb, mint Istentől kiszabott kötelesség, engedelmség az erkölestan törvényei iránt, melyek alól az embert semmi sem oldja fel.

A valódi kötelesség pedig felemelő mindazokra nézve, kik fel tudják fogni az életnek értékét. Magában a munka veritékében van az ösztön, mely erélyt ad az életnek és a tudat, hogy munkánk egy vagy más tekintetben a köznek javára válik: nemcsak tűrhetővé, de valóban becsessé teszi az évek állandó forgását.

Az egyház azonban azt tanítja, hogy a halál az élet utja.

Mi a halál? Végtanács, végsegély, — igen az, mert az ember, mivel épen annak született: nem lehet teljesen elégtlen életében önmagával, sorsával, csak is egy jobb jövőbe vetett remény nyugtatja meg egészen s daczára ennek, a halál mégis oly félelmetes, oly rettenetes, oly tragikusan megdöbbentő.

A napnak is a fényét, ha felhő takarja:

borong a föld, úgy borongunk mi is szereteteink után, kikkel minden örömünk együtt van a koporsóba, a halál e félelmetes ágyába eltemetve. Bánatunk jajsavát, ha átadhatnók a felhőknek: azok talán a világot ráznák föl vele.

A rózsát, ha elvirított, nem siratja senki, mert betöltötte rendeltetése célját . . . Oh de hányan vannak a temetőben, kiknek feladatuk még nem oldott meg, kik sokszor lemondások és szenvedések árán magukat emésztve mint a fáklyák fényt szórtak maguk körül, míg éltek — hányan fekszenek ott, kiknek erényök rózsabokor volt: edénye pedig összetört szivök . . .

Annyi szenvedésnek, annyi megpróbáltatásnak ne volna jutalma? . . . Ezeket a hit pálmáért a menny felé utalja. És az Isten nem is alkothatta az embert egy hosszú élet kinaira. — A sirok égő mécsé, szemünk rezgő könye, „mely egy szebb létet keres” és fenn az égen a ragyogó csillagok betükké váltözva, mind azt mondják: „Ne félj, feleltesd egy erősebb hatalom öröködik, mint a viharoké, mint a tengereké, — és a vágy, mely kebledet szeretteid után feszíté, egy jobb hazát is fog lelteni, mert halhatatlan vagy!”

Avagy talán, ha kedveseinkre gondolunk, a viszontlátás reménye nem jelentene

ség nélkül éber szemmel kíséri és igazán szívén viseli; aki kiváló ismerettel és tapasztalatokkal rendelkezik; aki talán a nyilvános életben is már érdemeket szerzett magának: azt egy szívvel egy lélekkel válasszátok meg és nagy jót tesztek Isten és emberek előtt.

„Akinék fülei vannak a halásra, hallja meg.“

Ugron Gábor Szatmáron.

Ugron Gábor vasárnap délelőtt tartotta meg a „Vigadó“ erkélyéről programbeszédjét nagy néptömeg jelenlétében, mely a tágas térséget egészen ellepte. Fényes dialektikával, a logikának izekre boncsoló erejével, kiméletet nem ismerő tenorban leplezte le a kormány rejtegetett céljait, s utasította vissza az ellenfél kortesei által reá szórt vádakát. Vádolja őt Jákó Mihály ur — így kezdő beszédét, — hogy mint a város képviselője, köteleességét nem teljesítette s elhanyagolta a város érdekeit. Ezzel szemben hivatkozik parlamenti működésére, hol a nemzet jogainak védelmében többször emelte fel szavát mint bárki más. Éppen azért nyomatta ki két vaskos kötetre menő parlamenti beszédeit s osztotta szét 200 példányban a választók között, hogy működéséről ítéletet alkothassanak és ítélvén, aszerint válasszanak. Hogy Szatmár érdekeit elhanyagolta, annak ő oka nem lehet; — már beszámolója alkalmával vádolta a városi tanácsot, hogy a város ügyeinek előmozdítása végett őt soha fel nem keresik, mellőzik szándékosan, idegenekhez fordulnak s aztán haza jövőn tele torokkal hirdetik, hogy Ugron Szatmár polgárságáért nem eszelepszik semmit. Ő addig mint egyenes jellemű magyar ember vele összeférhetőnek nem tartá, hogy olyan helyekre betolakodjék, hova nem hivatalos, — miután azonban meggyőződött arról, hogy a polgárságnak éppen ama tanácsbeli urak ellen védelemre van szükségök, megválasztását parancsnak, felhatalmazásnak fogja

semmit? . . . Nem találnók fel ott, akit elvesztettünk itt? . . . Oh a tulvilági hit nem lehet egy álom, nem lehet egy fenséges hazugság, mondja egyik legnagyobb költőnk és gondolkozónk, s valóban az a hit, mely a sirnál, — kétségbe nem esik, — az a valódi, nemes hit. Igen, mégha a hit nem is rendelkeznek oly ellenálhatlanul meggyőző érvekkel, melyek az észet is teljesen meghódítják a hit számára, ha ennek igazságait elfogulatlanul s jóakarattal keressük, — maga az érzés is okoskodás nélkül az Ég felé vezet.

Hiába kutatjuk sorsunkat. Van egy benső szózat lelkünkben, melyben bizni életünk boldogsága, menedéke.

És ezért mi nem is busulunk, hanem ünnepet ülünk: — az emlékezet ünnepét.

A magyar még a halottas ház szomorúságát is halotti torban deríté fel. — Jól is teszi, hiszen bölcseink szerint semmi sem hahat meg egészen, az elvetett magból is kalász virul.

Boldog is, ki a sirnál bezárja a kételkedések kutfejét és szívében a tulvilágival összeforr . . .

Boldog, ki közepette az őszi hervadásnak „új életnek szentelhet ünnepet!“

tekinteni, hogy a város ügyeibe bármikor beavatkozzék.

Mint közreműködésével elért eredményt mutatja fel a méntelep felállítását, hogy azonban az állam a felállított városi épületet átvenni nem akarja, annak oka ő nem lehet, mert a városi épületek felett felügyeletet gyakorolni nem az ő, hanem más egyének hatáskörébe tartozik.

Felhozzák ellene, hogy az ev. református gymn. küldöttségét nem fogadta, midőn az iskola számára segítséget kért. Igaz, hogy őt felkérték táviratilag arra nézve, hogy a miniszternél kihallgatást eszközöljön, de sem a küldöttség megérkezésének ideje vele tudatva nem lett, sőt arra sem szólították fel, hogy abban részt vegyen. Támadja a kormányt az eesedi lóp lecsapolása miatt, hogy a Károlyi grófok s néhány nagy ur érdeke kedvéért oly tervezetet hagyott jóvá, mely a város lakosságát árvíz veszedelemmel fenyegeti. Itt azonban elsősorban Hérmán Mihály polgármestert teszi felelőssé, kimint főjegyző, ki volt küldve, hogy a bizottsági gyűléseken a város érdekeit képviselje, és ő a nyert megbízatás ellenére szavazott, nemcsak hogy szavazott, de éppen az ő szavazata volt döntő arra nézve, hogy a tervezet ezen alakjában vitessék keresztül.

Áttérve a politikai helyzetre, kemény szavakkal ítéli el a vám és kereskedelmi szerződést, mely által a kormány a kézműipart és földmívelést teljesen tönkreteszi. Az új vámtarifa által lehetővé tétetik, hogy az osztrák ipar-cikkek, melyek a hazai árukkal egyenlő kedvezményben részesülnek, elárasszák az országot, fejlődésnek indult gyár- és kézműiparunkat megöljék. Ez ellen a nemzetnek tiltakoznia kell, mint védekeztek egykor az amerikai angol gyarmatok az anyaország ellen, midőn kimondták, hogy angol árut vásárolni nem fognak, s ime szívs kitarításuk azt eredményezte, hogy Amerika ipara fellendült s ma ott áll, hogy tért kezd hódítani nemcsak az anyaországban, hanem Európa más államaiban is. Cselekedjék így a magyar nép, ne vásároljon osztrák

Márton ludja.

Az ő szövetségben több helyen van említés a tizedekről (decimae) és a termények zsengeiről (primitiae), mint a papoknak és levitáknak főtartására Isten által rendelt adományról. Lásd: Mózes IV. könyv. V. f. 9. 10. v. ugyanott XVIII. f. 8. 11. v. ismét Mózes V. könyv. XVIII. f. 3. v. 2. Paralip. XXXI. f. 4. v. stb. stb.

Az új-szövetségben is szokásban volt az egyházi tized (decimae, dézsma), mely az egyházi jövedelem tetemes részét képezte.

Magyarországban e tized szent István apost. király intézkedése folytán a megyés püspököt illette. A pannonhegyi főapátság egész Somogyvármegye összes tizedét bírta sz. István királytól nyert kiváltság alapján.

Az egyházi rend Magyarországon az 1848-iki országgyűlésen a papi tizedről minden kárpótlás nélkül önként lemondott, „ezen a haza oltárára letett áldozatot örök emlékezet okáért törvénybe iktatták.“ (13. t. cz.) s a papi tized az 1. §-ban örökre megszüntetnek nyilvánított.

Az alpapság, mely ez által több helyütt majdnem minden jövedelmét elvesztette, 1853. márcz. 2. kelt nyílt parancs folytán országos jövedelemből kárpóttolt.

árukat, ezáltal minden családi tűzhely egy külön kis vámterületté alakul. Leggyalázatosabb a kormány eljárásában az, hogy kötelezte magát, miszerint az állam részére történő bevásárlásoknál a magyar árut előnyben részesíteni nem fogja, ennek következménye az, hogy míg egyes ember szabadon eszelekedhetik, az állam keze meg van kötve, s tartozik osztrák árut vásárolni, ha az a magyarnál valamivel olcsóbb.

Az összeülő országgyűlésre vár a honvédelmi törvény megalkotása, ki kívánja, hogy rossz próféta legyen, de neki azon sejtelmé van, hogy a kormány titkos szándéka a honvédséget a közös hadseregbe beolvasztani. Erre mutat azon körülmény, hogy ebben az évben 70 % -át nyugdíjazták a hazaflas érzelmű honvéd tiszteknek, hogy a jelesek ártalmatlanná tétetvén a visszamaradt rész-megfélemlitessék, s az ellenállás lassankint megszűnjön, midőn majd a kormány az assimilálásra irányuló tervezetével fellép.

A jelen országgyűlésre vár a közigazgatás államosítása, melynek ő nem hive, mert ami államit eddig látott, az mind rossz vala. Állításának igazolása végett hivatkozik a pénzügyigazgatóság intézményére, mely a haza polgárainak legnagyobb ellensége, hol szóba sem állanak az ügyesbajos emberrel, hanem csak ujjal mutogatnak, hogy a másik asztalhoz menjen, ahol kajánul lesik, miként huzhassák le az adózó polgárról a nagy, ha nem a kis kabátot vagy legalább a mellényt.

Kijelenti hogy a kormány a quót it 35 % -ra kívánja emelni, mely évenként hat millió újabb terhet ró a polgárságra.

Az egyházpolitikai törvényekről szólva fejtegette, hogy a jövő országgyűlésnek feladata lesz a kath. egyházon ejtett sérelmeket megorvosolni, a protestánsokat a vesztetéseikért kárpótolni. Ő nem barátja az egyházi vagyon elvételének, hagyassék meg a birtoka annak, amelyiknek van, hogy fontos hivatását a kultura terén betölthesse, amelyiknek nincs, annak javára az államháztartás tételei közé a megfelelő összeg

Ama régi jó időkben, midőn a papi tized még fénykorát élte, a szárnyas állatok közül a tyukok és ludakból a tizedet november 11-én, szent Márton napján szolgáltatták ki a hivek és jobbágyok az uraknak és a papságnak: innen van a Márton ludja elnevezés e napon, ha éppen van libapecsénye.

Azt hiszik, hogy a pozsonyi zsidó hitközség is ilyenféle hagyomány alapján szállítja fel évenként a Felséges Ur konyhája számára e napon a nemzeti szalagos ludakat; amennyiben t. i. a papi tizedeken kívül voltak még az ugynevezett uri tizedek, melyeket a jobbágyok szállítottak földesuraiknak. Ezen uri dézsmát, tizedet „Magyarországban az 1848: 49. t. cz. szüntette meg.“

Megjegyezzük végül, hogy e tized adományozás világszerte szokásban volt és némi részben van még manapság is.

Állítólag a mai tudományos képzettség színvonalán szerkesztett Pallas Lexikon is iparkodik fennemlített czim alatt e tárgyról írni, ámde oly naivul, hogy azt reprodukálni nem tartom érdemesnek.

L.

vétessék fel. Kívánja, hogy az autonomia a kath. egyháznak is megadassék.

Hevesen kikel a választási visszavonások ellen, ostromozza a kormányt, hogy az ezredéves kiállítás kortestanyájává alacsonyította le. Kemény szavakkal ítéli meg Szatmár polgármesterét Hermán Mihályt, hogy a városházát a kormánypárt kortesbarlangjává tette. Ő már akkor meggyőződött Hermán nagy kormánypártiságáról, midőn a fizetés felemelést kérte, de már ha olyan nagy kormánypárti, engedje el fizetésének azon részét, mely az ellenzéki választók filléreiből gyűl be. Elitéli az ev. ref. gymn. tanárkarát, mely mint az utolsó mezitlábos a kormánypárttól kapott pár ezer forintért áruba boesátotta magát. Csak egy kivétel van, legyen az ő nevének tisztelet.

Végül így fejezte be beszédét. Kívánjátok tudni, mi az én programom?

Adjatok ide az ég villámain, had sujtssam le a nemzet méltóságát meggyalázókat — ez az én programom. Adjatok nekem tüzes vasat, hogy rásüthessem a bélyeget az árulókra, az elvtagadókra — ez az én programom. És mikor látom, hogy a törvényt a hatóságok szegik meg első sorban, hogy nem átadják szennyes mandátummal az országgyűlésre menni, midőn a tanult osztály tenyerét alamizsnáért kinyujtva eladóvá válik: akkor azt vélem, hogy épül a magyar alkotmány ravatala. Adjatok virágot de sokat, hogy behintsem vele ezt a koporsót. Ez az én programom. És midőn látom, ellenzékiek mint adják el egymást, mint szavaznak a kormányra: akkor azt mondom, adjatok egy köpenyegyet, nem azért, hogy kifordítsam, de azért, hogy azt mint Julius Caesar, fejemre huzva, ne lássam s ne halljam, mint lesznek pénz, árulás és erőszak által a szabadság harczosa letiporva, mint hull porba a szent zászló, mint válik halkabbá, s végül lassu sóhajássá a nép ajkán Magyarország szabadsága és függetlensége — ez az én programom!”

Ugron beszédének hatása leírhatatlan volt. Városunk egyszerű, derék, megvesztegethetetlen magyar polgárai, könnyes szemekkel, lelkes éljenzések közt vették körül vezérüket s megható módon nyilvánították hozzá való ragaszkodásukat.

A lelkesedés lecsillapulása után Csomay ügyvéd elterelte Ugront, s felhívta a polgárokat, hogy vezérük mellett tartsanak ki becsülettel. Majd a Kossuth párt részéről Uray elnök és Törzsök jegyző kijelentik a választók előtt, hogy a „Szamos”-ban „Kossuth párti” aláírással megjelent közlemény nem egyéb orvtámadás s galád kortesfogásnál, mert a Kossuth párt szavához hiven Ugronra fog szavazni.

Délután a hegyi választókhoz tartott képviselőnk lelkes beszédet. A hegyiek egy szívvel lélekkel éltették a vezért megígérvén neki, hogy sem vesztegetés sem fenyegetéssel nem engedik magukat elesébbítatni.

Este bankett volt a vigadóban; méltó befejezése Ugron Gábor [vasárnapi diadalainak. 620 magyar ember (köztük 580 választó) hozta ide lelkesedését, hazaszeretetét becsületes szívét és szívének hűségét, hogy biztosítsa nagy jelöltjét tántoríthatlan ragaszkodásáról és így is köszönetet mondjon neki amaz önzetlen munkálkodásért, melylyel nem várva semmi jutalmat, kltüntetést, dobálják bár a rágalom és gyanúsítás sarával és göröngyével, kitarva mellét ellenei kard éle és golyói előtt lankadatlanul küzd e honnak függetlenségéért. És e közérzű-

letnek kifejezést adott a párt ősz elnöke az ifju lelkületű Dr. Farkas Antal, ki a jelöltet éltette. Alig hangzott el a riadó éljenzés, felemelkedett Ugron Gábor és beszélt, beszélt a párthoz, melytől boesánatot kér, hogy nekik is jut a rágalom göröngyeiből miatta, hiszen midőn a magasán függő almára dobál a tehetetlenség, a kövek és a göröngyök sértik a fát is. Boesánatot kér, hogy őket oly izgalmas választási harcba vitte, melybe ellenük oda nem illő fegyvereket visz a kormánypárt. De miként a római senatus nem félt a Pyrrhus elefántjaitól, mert emez oktan eszközökben az önbizalom hiányát látta, ugy a mi pártunk sem fél elleneink mesterséges eszközeitől, mert ezekben saját tehetetlenségüket ismerik el.

Majd előadja, mi ezélja van az ő önzetlen küzdelmeinek. Csak azt óhajtja, hogy legyen egy porszem azon lépcsőkön, melyen hazánk függetlensége felé halad; legyen egy holttest ama sáncok betöltésére, melylyel elleneink gátolják eszméink diadalát. S ha az ő küzdelme sikertelen marad, legyen az ő neve egy sóhajás a népnek ajkain akkor, midőn újra kezdenek remélni. A népért, melyre támaszkodva küzd, emeli poharát.

A szünni nem akaró éljenzések után Csomay Imre a párt elnökére Farkas Antalra, Turner Albert Papp Kálmánra és a timár társulatra. Nagy Elek Csomayra és a lelkes honleányokra üritettek poharat.

Ugron Gábor 10 óra tájban eltávozott s ekkor a nagy terem oly képet öltött, mint ha a kurucok táborában lettünk volna, hol azonban a harezi riadók helyett a Szózat s a Hymnus akkordjai lelkesíték a magyart s a Rákóczy kesergője helyett a „Ne sirj, ne sirj Kossuth Lajos” melabus akkordjaitól kicsalt könnyek vegyültek a borba:

A hangulatban, az Ugron párti választók lelkesedésében, daczára az ellenpárt presiójának, az ígéretek és fenyegetőzésnek, — biztos zálogát látjuk Ugron győzelmének, — ha csak Stonfa és Nyitra nem ismétlődnek városunkban, mit azonban választási elnökünk általán ismert igazságszeretete, jellemének mindnyájunktól tisztelt tisztasága mellett föltenni is lehetetlen, s remélhető, hogy a főkapitány ur tapintatos fölhívásának lelkiismeretesen eleget tenni kötelességül fogják tekinteni nemesak az Ugron párti választók, — hanem a Chorin párti hívek is, s azoknak kortesei.

Chorin Ferencz programbeszéde

Chorin Ferencz dr. a szabadelvűpárt jelöltje szintén vasárnap 11 órakor tartotta meg a városi színházban programbeszédjét mely következőleg szól:

Tisztelt Uraim!

Néhány nap mulva Szatmár város polgárai a választási urnához lépnek, szavazatukkal eldöntendők, mely politikai irányzathoz akarnak csatlakozni: Támogatni akarják-e azt a pártot, a mely a király és a nemzet között létrejött közjogi egyezményhez szigoruan ragaszkodva, ez alapon sikerrel megkezdte és folytatni akarja a magyar állam kiépítésének nagy művét? Támogatni akarják-e azt a pártot, mely minden tényben, minden tervezgetésében ragaszkodik a szabadelvűség és a társadalmi demokratia nagy eszméihez, mert ugy van meggyőződve, hogy a magyar alkotmány akkor van legjobban biztosítva, ha az a nemzet széles rétegeinek jogegyenlőségén és szabadságán épül fel? Támogatni akarják-e azt a pártot, a mely nem phrasisokkal, hanem becsületes munka útján újjá akarja teremteni Magyarországot, mely oda törekszik, hogy a gazda-

sági élet átalakulása folytán most fejlődő új társadalmi erők, melyek ereje nem a történelmi traditiókon, hanem a munkán, tudáson és tehetségben gyökerezik, a nemzet testébe beolvasztassék s a mult hagyományai és a jelen szükségletei között létrejövön azon compromissum, mely a magyar egységes társadalom megteremtéséhez vezet?

Az 1848-i törvények két nagy eszmét hagytak reánk örökbe, melyekhez nemzetünknek, mint szent hagyományhoz minden körülmények között ragaszkodni kell. Az egyik a parlamentáris kormányforma és a független, felelős magyar ministerium, mely biztosítékát képezi az ország közjogi önállóságának, a másik az, hogy Magyarország csak azon szabadelvű intézményeken fejlődhet tovább, a melyeknek alapja az 1848-i nagy átalakuláskor meg lett vetve.

Az 1867-i kiegyezés megvalósította a képviselői kormányrendszert és a független magyar miniszteriumot; összeegyeztette az állam önállóságát a pragmatica sanctióban az osztrák örökös tartományok iránt vállalt kölesönös védelem kötelezettségeivel; állandó állami jogrendet teremtett, melynek lehetnek egyes hiányai, de melyen nemzeti erőnk hatalmas fellendülésnek indult. De az állami-ságát és önrendelkezési jogát visszanyerte Magyarországra nemesak a közjogi consolidatio műve várt, hanem feladatává vált a régi Magyarország helyébe egy, a jogegyenlőség és a demokratia intézményei által összeforrt egységes magyar államot teremteni. Erre vállalkozott a szabadelvű párt, s midőn az egységes magyar államnak szabadelvű intézményeken való kiépítését tűzte ki célul, midőn e nagy culturmunkára hívja fel a nemzet minden hű fiát, az 1848-i törvények igaz letéteményese gyanánt jelentkezik a küzdőtéren, s a választások eredménye remélhetőleg igazolni fogja, hogy a mi e párt akar, azt a nemzet óriási többsége osztja, a mi e célul kitűztünk, az a nemzet érdekeinek megfelelő.

Hogy ezen nagy átalakulás küzdelmek, ellentétek nélkül nem létesíthető, kézzel fogható. Meg kell küzdenünk azokkal, a kik az új eszmék előtérbe nyomulása által fenyegetve látják hatalmi positiójukat, azon történelmi traditiókat, melyeken eddig hazánk felépült s tartanak attól, hogy az a mi a régi, megszokottnak helyébe lép, nem lesz oly tartós és megbízható, mint az, a mi eddig fennállott.

A küzdelem a mult hagyományai és a jelen törekvései között ép oly régi, mint az emberiség története. Megujult ezen küzdelem nálunk a 40-es években, meg 1867. óta mindannyiszor, midőn a törvényhozás nagy alkotásokhoz fogott volt. Ezen küzdelemnél kimélettel kell eljárni a történelmileg kifejlődött intézmények iránt, meg kell tartanunk belőlök azt a mi ma is erőt kölesönöz a magyar államnak és társadalomnak. De a mult iránti kegyelet nem terjedhet odáig, hogy fentartsuk azon intézményeket is, melyek a szükséges állami átalakulás útjában állanak; mert ha ezt tesszük, akkor a multnak feláldozzuk a jövőt, a mi pedig nekünk, kik a jövőnek dolgozunk, semmi körülmények között tenünk nem szabad.

Ezen átalakulásnál meg kell küzdenünk azokkal is, kik az elért közjogi eredményt keveselve, azt egy esetleg elérhető nagyobb jóért kockára akarják tenni, a kik a megkezdett nagy reformactio végrehajtása helyett azt javasolják a nemzetnek, hogy az 1867-i egyezmény felbontásával, egy jobb a nemzet önállóságát inkább biztosító közjogi alap létesítése iránt tegyen újabb kísérleteket.

Midőn Szatmár város polgárainak megtisztelő bizalmát megköszönendő, körükben megjelentem, azonnal kifejezést adtam azon meggyőződéssemnek, hogy az annyira szükséges belső fejlődés első kelleke: a közjogi küzdelmek háttérbe szorítása. Az 1867-ki egyezmény lehetővé tette, hogy nemzetünk végtére élvezze azon óriási előnyt, melynek a Nyugat szerencsésebb népei fejlődésüket köszönhetik: hogy nemzeti politikát követünk, mely a társadalom törekvéseit és munkáját tervszerűleg elősegíti és nemzeti irányban tereli. Ezen előnyt kockára tenni, benső átalakulásunk művét megakasztani, semmi

körülmények közt nem szabad. Ujabb alkotmányos küzdelmekbe a nemzet csak akkor bocsátkozhatik, midőn a nemzet létérdeke azt mulhatlanul szükségessé teszi. De midőn a közjogi alap, melyet a király és a nemzet közötti egyezmény teremtett, minden irányban és minden részleteiben a legnagyobb lelkiismerettel hajtatik végre: midőn a közjogi alap 30 év óta annyi támadással szemben erejét és megbízhatóságát teljesen igazolta; midőn kézzel fogható, hogy hazánk ezen az alapon befelé fejlődhetik, kifelé pedig érdekeit minden irányban megővhatja, akkor nemzetünk ujabb küzdelmeknek kitenni, csak azért, mert a létező állami szerkezet nem elégíti ki a nemzet minden vágyát és törekvését, a legkönnyelműbb, a legmeggondolatlanabb politikai kockajáték volna, melyet a nemzet jogaival és érdekeivel valaha üztek.

A függetlenségi és 48-as Ugron párt az 1867. évi törvények revisióját követeli. Ugyanezt követelik a nemzetiségi tuzók a horvát radikálisok, a Politok, az erdélyi passivítók. Revisiót sürgetnek a Lajthán tul a cseh ultrák és azon feudális körök, kik még mindig nem tudtak megbarátkozni a magyar állam önállóságának eszméjével, kik halálosan gyűlölik azon szabadelvű irányzatot, mely alkotásainkat és intézményeinket átlengti. A közjogi revisió eszméjében találkozik tehát az ország hazafias ellenzéke az ország legmegátalkodottabb ellenségeinek törekvéseivel. Ez utóbbiakat értem. Az ország ellenségei a kik látják, hogy Magyarország belintézményeinek kiépítése folytán erős magyar államra fejlődik, kik tudják, hogy egy erős magyar állam a nemzetiségi ábrándok legyőzhetetlen akadálya, a felidézett közjogi rázkódítás által meg akarják akasztani nemzetünk erőteljes fejlődését. A nemzetiségek szövetségét Lajthán innen és Lajthán tul szembe akarják állítani az egységes magyar állammal. Uj közjogi alakulást törekcsenek létesíteni: a nemzetiségek foederatíóját melyben mi csak mint egyik nemzetiség nem pedig mint nemzeti állam szereplőnek. Régi igazság, hogy óvakodjunk attól, amit ellenség tanácsol s ha egyes honfiak szívében vannak is aspiratiók, melyek a fennálló közjogi alapon kielégítésre nem találhatnak, ha vannak egyes sérelmeink, melyek orvoslása azonban az időtől bizton várható, akkor is az ország érdeke, ki nem forrt viszonyaink, s a kétes külügyi helyzet parancsolólag követelik a mérsékletet és türelmet; munkára hívjuk fel párikülömbőség nélkül az ország hű fiait, mert a mai viszonyok között a közjogi küzdelmek újból fejlesztése csak végzetes lehet, s megakadályozná az országot azon feladatában, hogy közgazdasági és kulturális erőket gyűjtve, a keleten előbb-utóbb okvetlenül bekövetkező rázkódítások, mint egységes, erőteljesen kifejlődött, s a monarchia nagy segélyforrásaival rendelkező, imponáló hatalom álljon szemben.

A 67-es alap ellen intézett támadások főleg két forrásból eredtek: abból, hogy közös a külügy, és hogy közös a hadügy. Nem akarok most történelmi deductiókba bocsátkozni, melyek kézzel foghatóvá teszik, hogy a pragmatica senctióból folyó védelem ez intézmények bizonyos közösségét mulhatlanul megkövetelik; de hangsúlyozandónak vélem, hogy Magyarország, részint a magyar miniszterelnök, részint a parlament alkotmányos ellenőrzése utján oly befolyást gyakorol a külügyek vezetésére, minővel 300 éven keresztül odaérte még 1848-at is — soha nem birt. Tényekre hivatkozik.

A mi a közös hadsereget illeti, már első beszédemben hangsúlyoztam, hogy ezen intézmény iránt vannak még jogos aspiratiók melyeket egyetértés király és nemzet között bizonyára meg fognak érlelni. De midőn ezt hangsúlyozom, nem vonhatjuk kétségbe, t. uraim, hogy a közshadsereg összes intézményei az országgyűlés által állapítottak meg, s annak alkotmányos ellenőrzése alatt állanak. Az országgyűlés állapítja meg a véderőtörvényben egészen önállóan és függetlenül azon elveket, a melyek szerint a törvényben vállalt közös védelmi kötelezettséget teljesíteni akarja. Az országgyűlés szavazza meg a hadsereg részére szükségelt ujjonzo-

kat; az országgyűlés bizottsága állapítja meg a hadsereg évi költségvetését: szóval, oly befolyást és ellenőrzést gyakorolunk, mint minden alkotmányos állam gyakorol a hadsereg intézményeivel szemben. S a ki nem vak, a ki nem akar egyenesen elzárkózni az igazság elől, nem vonhatja kétségbe, hogy ma a hadsereg már gyökeresen átváltozott, alkotmányunk meghitt támaszává válik.

Tény uraim, továbbá az, hogy mi minden fontos kérdésben Európa mérlegébe a monarchia egyesített erejét vethetjük, melyre mi a teljes paritás alapján, alkotmányos uton gyakorolunk befolyást. Tény az, hogy mindenki számol és számolni tartozik Magyarország közvéleményével, midőn oly külügyi kérdés merül fel, mely a mi jövőnkét és a mi érdekkörünket érinti.

Mindezt az ellenzék semmibe veszi. Az ellenzék egyik főhibája éppen e minden áron való ellenzékieskedés; gyakran kiesinyes sérelmi politikát folytat; minden esekély incidensben gyanus támadást lát alkotmányunk ellen, mely pedig soha erősebb alapon nem nyugodott, mint ma.

És ezen el nem vitázható tény dacára mit tapasztalunk? Azt, hogy az ellenpárt közlönye a szatmári polgárság ezen szép mozgalmát támadásokkal, sértésekkel illeti, hogy telekürtöli az országot, hogy itt corruptio folyik, óriási pressiót gyakorolnak. S miért e felháborodás? Azért, mert e város polgárainak jelentékeny része kinyilatkozta, hogy nem sorakozik eddigi képviselőjének zászlója alá és bátorságot vesz magának, saját meggyőződésének nyíltan, férfiasan és alkotmányos eszközökkel érvényt szerezni. Remélem, hogy ezen választási küzdelem ezek dacára megtartja nyugodt jellegét; de ha nem így fog történni, annak oka és előidézője bizonyára nem a mi pártunk lesz. Nem volam soha barátja annak, hogy a választási küzdelemben az erőszak és pressio érvényesítse befolyását; s ha történnek egyes kerületekben ily visszaélések, azokat határozottan helytelenitem; de uraim, ha igazságosak akarunk lenni, be kell ismernünk, hogy létezik az erőszaknak más neve, mely ép' oly veszélyes, s ez a fanatizált tömegnek terrorizmusa. Nem csak a bor részegit, hanem a lelketlen izgatás is; s mikor a bor mómora csakhamar eloszlik, az izgatás-okozta szenvedélyek mely nyomokat hagynak a tömegek szívében, törvénytelen cselekedetek forrásává válnak, gyűlöletet támasztanak az állam intézményei iránt, melynek a honpolgárok szeretetére áldozatkészségére annyira szüksége van.

Engedelmet kérek e kitérésért, melyre pártom védelme érdekében kénytelen voltam; nem szeretem saját választásom ügyével foglalkozni; de felforrt bennem a vér, midőn azon tervszerű támadásokat láttam, melyekkel az önk által megindított mozgalmal szemben éltek.

Első felszólalásomban már tüzetesen jeleztem azon álláspontot, melyet a küszöbön levő gazdasági kiegyezéssel szemben elfoglaltok, s örömmre szolgál, hogy azokat, a miket a megújítandó vám és kereskedelmi szerződés előfeltételeül állítottam fel, hogy hazánk nyerstermelése kielégítő védelemben részesüljön, hogy a megkezdett iparfejlesztési állami actio semmi körülmények között meg ne béníttassék és hogy az ország terhei ne szaporíttassanak, a szabadelvű párt minden irányadó férfának felfogásával teljesen találkoznak. Messze vezetne, ha a megoldandó kérdésekre vonatkozólag részletekbe bocsátkoznám, és így csak azon főbb kérdésekre kívánok még nyilatkozni, melyek az országgyűlésen már legközelebb napirendre kerülnek.

Ezután beszélt a választás reviziójáról, az állami közigazgatásról és a bűnvádi perrendtartásról, végül kijelentette, hogyha a mandátumot elnyeri, minden igyekezetét a város javára fogja fordítani.

A beszéd nagy hatást keltett, a zugó éljenzés és taps alig akart lecsillapodni.

Ezután Kelemen Samu dr. ügyvéd szólott, az egyházpolitikai törvényeket tüntet-

vén fel a szabadelvű párt és kormánya legdicsőbb alkotásának. No hát mi ezt a dicsőséget a kormánytól elvitatni nem akarjuk de éppen ettől a dicsőségtől vaezog legjobban a foga a választási küzdelmek júliusi légkörében.

Megyei őszi közgyűlés.

△ Izgatottak valának a kedélyek. Meglátszott valamennyi patriciuson, hogy két izzó gondolat égeti sarkukat: az egyik a választás, s másik a főispán ellen való kiesinyes animositás. Mert bárhogyan fogjuk fel a kérdést, mie-soda gyarló ellenzékieskedés az, mely a napidijasok napi díjjait nem akarja megszavazni? Ugyan ki végezze hát e gépies munkát? A megyei aljegyzőre sózzuk a a munkát? A miniszter nem akarja kiutalni ezt a tételt, a megyei ellenzék meg nem akarja megszavazni. Hát ugyan honnan fizesse az alispán ezeket a szegény napidijasokat mindaddig, míg a főispán minden eselekedését ellenző böleseség az automata írómasinákat fel nem találja!!

A közgyűlés mindenek előtt egy néhány kegyelotes dolgon esett keresztül. Vályi Zanathi, Katóka elhunyna felett részvétét fejezte ki. Másfelől örömeinek adott kifejezést József főherczeg leányának az orleansi herczeggel való eljegyzése fölött.

Azután következett a hadd el hadd!

Az 1897-ik megyei költségvetés 133,015 frt bevételt 134,944 frt kiadást előirányzott akként, hogy a 2%-os pótdó megszavazását hozta javaslatba az állandó választmány a 16,742 frt fedezésére. 19,330 frt kiutalását meg a belügyminisztertől kéri. A vitát a 2% okozta. Résztvettek benne Jékey, Szabó Antal, kitől a főispán a szót megakarta vonni. A vége az lett, hogy 80 voks 45 ellenében nem fogadta el a 2% pótdót.

A főispán erre a pótdó ellenzőit felszólította, miután a megyeköltségvetés nélkül nem maradhat, tegyenek előterjesztést a hiány fedezésére nézve. Most a vitakozók egy része az egész költségvetés revidálását s egy bizottság kiküldését indítványozta, a másik párt csak a tétel törlését kívánta, a költségvetés egyéb részleteit nem akarta zavarni és nyomban részletes tárgyalást sürgetett.

Mivel a két fél megegyezni nem tudott, végre is a főispán indítványát kellett elfogadniok, hogy fogadják el a költségvetést úgy a hogyan előirányoztatott s irjanak fel a kormányhoz az egész 36,072 frt állami segélyvel való fedezése iránt.

A gazdag Szatmár megye tehát az ország pénzével akarja napi díjsait fizetni. Valóban lélekemelő hazafiaság...

A szegény betegeknek is kijutott a patriciusok szükkeblüségéből. A választmány 3% pótdót javasolt, az ellenzék csupa humanismusból 2% pótdót szavazott meg. De már a penziót megszavaztatta egyhangulag. A tisztviselői nyugdíj alap 1% ellen nem volt kifogása.

Azután Csengerbe: Búszörményi Endrét választották meg főszolgabirónak; a másik két szolgabirói állásra jelöltettek: Sepsí Sándor és Uray Árpád, továbbá Pécsi István és Dani Mihály. Közfelkiáltással Sepsy és Pécsi választattak meg.

A németországi kisiparnak törvényhozás utján való rendezéséről.

Hogy a kisipart fenyegető veszély — mely százezreket a szociáldemokracia kar-

jai közé kerget, elháríttassék, a németországi kormány végre kidolgoztatott egy törvényjavaslatot, mely a kisipart rendezve, védelmet fog annak nyújtani. Az alapgondata e törvényjavaslatnak, a kényszer-céhszervezet. Tagjai a céznek az összes iparosok, kik mint önálló mesterek illet folytatnak, segédeket és tanulókat tartanak. Kivételt képeznek azonban azok, akik iparcikkeket gyárilag állítanak elő, vagy azon iparosok, akik gyárakban és földművelési ágakban napi bér mellett dolgoznak. Mindazonáltal ezek is jogositva vannak a cézshez belépni, valamint a gyárakban alkalmazott művezetők is. A cézsh feladata: 1. A közszellem ápolása és az állás közbecsülésének megerősítése. 2. Előmozdítása a mester és a segéd közötti jó viszonyának. 3. A tanulókra vonatkozó szabályok keresztülvitele és ellenőrzése. 4. A cézshbeli tagok és tanulók között esetleg fenforgó egyenetlenségek fölötti bíráskodás. 5. Egy olyan vizsgálóbizottság szervezése, mely a segédeket van hivatva vizsgálni a mesterségükben tanusított előmenetel iránt. — A cézsh jogositva van különböző szakiskolák szervezésére; továbbá segélyezési pénztárakat, sőt bíróságokat is fölláttani. Intézkedik, hogy a közös érdeknek megfelelőleg oly pénztárt létesítsen, melyből a tagok előleget nyerhetnek, valamint a közös bevásárlási és eladási stb. üzleteket élénkíteni és ápolni, anélkül, hogy a tagdíjak az utóbbi célból emeltetnének.

Egy kerület cézshének képviselőiből iparválasztmányok alakítottak, melyek hatásköre a szakiskolák fölláttására és a segélyezési pénztárakra terjed ki. Ide utalhatók azonban a vándorló legények szállásügye, a munkakönyv felülvizsgálása és az esetleges egyenetlenségek, vitás ügyek elintézése is.

Minden kerület iparérdekeinek képviseletére iparkamarák szervezendők; ezek feladata főképp: 1. A tanulók ügyeinek szorosabb értelemben vett szabályozása. 2. E szabályok mikénti alkalmazásának, keresztülvitelének ellenőrzése. 3. Az iparüzéshez szükséges engedélyek megadása. 4. A különféle ide vonatkozó ügyek, kívánságok és indítványok megbeszélése és előterjesztése. 5. Vizsgáló bizottságok szervezése, a segédek vizsgálására. — A kamara intézkedik, hogy szakiskolák fölláttása által a mesterek kiképzése előbbre vitessék. A cézhek és iparválasztmányok tartoznak rendeleteit pontosan teljesíteni. Egy a segédekből alakult választmány is alakítandó az iparkamarák mellett.

A törvényjavaslat második része intézkedik a szabad cézshek fölláttásáról. Önálló iparosok, akik sem a kényszer-cézshnek, sem az iparválasztmányoknak nem tagjai, közös iparérdekeiknek előmozdítása céljából egyesülhetnek s fölláttathatnak egy szabad cézshet. Ezekre nézve azonban éppen úgy érvényben vannak a törvény intézkedései, mint az előbbiekre.

A harmadik része e törvényjavaslatnak a tanulók viszonyait rendezi. Oly egyének, kik polgári jogokat nem gyakorolhatnak, kik ismételtelen is durván és kötelességmulasztóan vétkeztek a tanulók ellen, avagy úgy testileg mint erkölcsileg tanulók kiképzésére alkalmatlanoknak bizonyultak, nem fogadhatnak fel ilyeneket. A tanulók beszedése szerződészerűleg írásba foglalandó. A fölszabaduláskor a mester bizonyítványt állít ki tanulója részére, melyet a községi előljáróság hitelesít. A fölszabadulást megelőzőleg vizsgálatot tesz a tanuló, hogy mes-

tertségét ügyesen és elég biztosan elsajátította, valamint, hogy a nyers anyagok ismeretében eléggé oktattva van.

Végre e javaslat még a mester címre nézve is rendelkezik. Csak oly iparosok használhatják ugyanis a törvényjavaslat értelmében e címet, kik vagy valamely kényszer-cézshnek vagy egy iparválasztmány tagjai és a „mester vizsgát” letéve, jogot szereztek arra is, hogy tanulókat tarthassanak.

Katholikus mozgalom.

Ezen cím alatt a „Berliner Morgen Zeitung” nevű lapban a következő cikk jelent meg, mely már azért is érdekes, mivel protestáns körökből származik.

A katolikus világ ez idő szerint nagyban törekszik vezér szerep után. A Dortmundban legutoljára megtartott katolikus nagygyűlésen kiadták a jelszót, hogy művelődjünk. A katolikusok ezután nagyobb gondal neveljék gyermekeiket s nagyobb becsvágygyal iparkodjanak magasabb állások után.

A magasabb iskolákat, egyetemeket eddig a katolikusok kevésbé látogatták. A jövőben a művelt elemet s az irányadó köröket ők kívánják képviselni. A nőnevelést az apácákra akérják bízni, de ez az ő dolguk, mi protestánsok ebben meg nem akadályozhatjuk őket. Az irodalomra s a fontosabb napi kérdésekre is nagyobb befolyást akarnak a jövőben gyakorolni és pedig a hírlapirodalomban, továbbá röpiratok útján.

Ha mi tényleg liberálisok — szabadelvűek vagyunk, úgy még gondolnunk sem szabad arra, hogy az állam hatalmi eszközeivel a katolikus mozgalmat valamiképp elnyomja, megbénítsa. Az állam szabadelvűsége lemondott a mult időben a katolikusok ellen folytatott harcáról, mert elérkezettnek látja az időt, hogy a népre neki is, mint művelődésre alkalmas tényezőnek befolyást engedjen.

Mivel napjainkban főképp socialis kérdések foglalkoztatják a világot, a különféle kormányok belátták, hogy ezen munkában a katolikus egyház közreműködését és segítségét megakadályozni, befolyását korlátozni nem szabad. Kétséget nem szenved, hogy a katolikus világnak a szabadkőművesség ellen napjainkban intézett rohama azon aggodalomtól eredt, hogy a szabadkőmives páholyok a kormányokat, valamint az irányadó köröket befolyásolják és megsemmisíteni törekednek a katolikus világ minden társadalmi és nyilvános működését.

A katolicismus tehát minden erejével oda hat, hogy a titokban ellene működő szabadkőművességet letiporja s tehetetlenné tegye. A szabadkőművességnek pedig tág tere van, hogy az emberiség javára munkálkodjék. Ha a páholyok csakugyan a magasabb emberi eszméknek őrei, úgy érvényesítsék erejüket s befolyásukat és ama magasabb eszméket bizonyítsák be tettel. A sötétben való munkálkodás és a titokzatosság ma már nem időszerű. Lépjenek ki a katolikusokkal együtt egy sorompóba, hogy a nép nagy tömegét szellemileg emeljék és neveljék.

Ha a katolikus egyház nyílt szellemi harcra lép, hogy az emberiség vezetője lehessen, úgy a páholyoknak sem szabad hátul maradni.

X. Y.

Helyi hírek.

— **Ugron Gábor** képviselőjelölt, folyó hó 26-án a hajnali vonattal Pestre utazott, hová pártjának ügyei szőlították a fáradhatatlan vezért; 28-án újra városunkba jön választóihoz.

— **A függetlenségi és 48-as párt** f. hó 27-én értekezletet tartott, melyen különösen hangsúlyozta, hogy a választások hevében mindenek előtt a békét és higgadságot őrizték meg a választók. Különösen is az ezen párthoz tartozó tisztességes polgári elemről esakis a roszakarat tételezhet föl rosszat. A nekik imputált rendezavarás, nem egyéb kortesfogásnál.

— **Üdvözlő táviratok.** A helybeli függetlenségi párthoz Ugron Gábor képviselő jelölt programbeszédje alkalmából a következő táviratok érkeztek. — Kik ma ötszáznál többen függetlenségi választó polgárai Budapest József városnak egybe gyűltünk, hogy politikai hitvallásunk mellett tanuságot tegyünk, egy szívvvel egy lélekkel üdvözljük a szatmári elvtársakat. Önöké a dicsőség, hogy diadalra vigyék Ugron Gábor vezér lobogóját. Szatmár független polgárainak küzdelme világító oszlop az egész ország előtt. Elnökség. — Ugron Gábor pártvezérünk lelkes fogadtatása fényes beszéde felvillanyozá az egész országot. Kecskeméti párthiveink kitünő lelkesedéssel küldik üdvözlőket! Dicsőséget Szatmárnak Ugron által. Kovács Mihály.

— **Vizsgálóbíróul** az igazságügyminiszter törvényszékünkhöz Papolezy Béla törvsz. bírót rendelte ki.

— **A szatmári kath. kaszinó** fényesen sikerült „ezredévi ünnepeket” rendezett f. hó 25-én a Czeccilegylet dísztermében. Az ünnepély fénypontját Madzsar János szellemes s eszmékben gazdag fölolvasása képezte. A Czeccil énekkar praecis előadásai Mondik Endre és Méder Mihály művészi zongora játéka nagy élvezetet nyújtottak a szépségben megjelent intelligens publikumnak. Az ünnepség fényét emelte Ő méltóságának, kegyes főpásztorunknak jelenléte.

A küszöbön álló választásokhoz városunkba Galiciából mozgósítottak egy ezred katonaságot. „Felesleges elővigyázat sosem árt” mondja egy közmondás. De nem hiszszük, hogy bármelyik párt odáig ragadtatná magát, hogy a pantallós vitézek közbelépése szükségessé váljék. Esti órákban őrzéret cirka az utcákban, s a feltettebb épületeket büszke eserepárok őrzik. A békés civis pedig mosolyogva nézi a parádés rendfentartást, s nem tudja elképzelni, kitől s mitől féltik az éjszakát, melynek nyugalmát zavarni senkinek sem jutott eszébe.

— **Szatmári ifjak Budapesten.** Érdekes mozgalom indult meg Budapesten a tudományos pályákon működő ifjaink körében; melyért az érdem, az elismerés főképp a jogászokat illeti. Rég érezték az ifjak az összetartás hiányát, a collegialis viszony szükségét, végre elérkezett a cselekvés órája, hogy az évek hosszú sora óta hangoztatott eszmét, szatmári városi ifjak körét megvalósítsák. Sajnos, de való, hogy ifjainknak az ügy iránti nagyfokú közönyössége, a baráti viszony meglazulása hátráltatták az egyesület létesülését, avagy mondhatni a bátorság teljes hiánya. Hisz igen természetes, ezek nélkül nemes és hasznos nyélbe-

ütése a lehetetlenség közé tartozik. Alig lett megpendítve az eszme hogy a szatmári ifjuságnak a székesfővárosban közös találkozási hely otthon készíttessék, már is kis sereggé tömörült a lelkes ifjuság, s a napokban meg is tartotta első összejövetelét, mikor is egy kisebb bizottság lett megbízva az alapszabályok elkészítésével. Még e hó folyamán ismét összeül az előkészítő bizottság, hogy az ideiglenes tisztikart megválassza, egyúttal az alapszabályokat megvitazza. Az alakuló közgyűlés november elejére van kitűzve, melynek tárgya a rendes tisztikar megválasztása, az alapszabályok előterjesztése. Az összejövetel az előkészítő bizottság eddigi megállapodása szerint a „Hunnia” kórházban fog megtörténni. Célja leendő körnek az ifjuság társadalmi s anyagi érdekeinek előmozdítása, nemkülönben a összetartás fejlesztése. Ez alapon törekvése a körnek hatni a szatmári gymnasiumokban végzett s Budapesten tudományos pályán haladó ifjuság társadalmi s szellemi életkörüneke fejlesztésére, társas összejövetelei által pedig az összetartás és társulás ápolására. Ily nemes öntudat vezéreli a szatmári ifjakat, midőn a társadalom s ifjuság javát czélzó üdvös intézmény létesítésén fáradoznak. Bátoran, kitartással néznek munkájok elé, mert bizton remélik, hogy Szatmár város fiainak buzgó törekvését pártolni fogja, Szatmár város polgárai, lelkes honatyái és nagyrabesült hölgyei czéljuk kivételében segédkezet nyújtanak s az ügyet diadalra fogják juttatni.

— **A legújabb csőd.** A helybeli kir. törvényszék a napokban rendelte el a csődöt Klein Simon bejegyzett kereskedő ellen. Csődbiztos dr. Dezső Kálmán törvényszéki bíró, tömeggondnok Török Miklós ügyvéd és helyettes tömeggondnok dr. Böszörményi Emil ügyvéd.

— **Közigazgatási tisztviselők kedvezménye a vasuton.** Tudvalevőleg az államvasutakon rendszeresített utazási kedvezmények az önkormányzati, illetve megyei és városi törvényhatóságok alkalmazottjaira is kiterjesztettek közelebb. Most a belügyminiszter a pénzügyminiszterrel a tekintetben is intézkedett, hogy a szóban forgó tisztviselők a magánfelek érdekében teljesített hivatalos utazások, továbbá átköltözések alkalmával mennyiben használhatják a kedvezményes jegyeket. E tekintetben az arczképes igazolványok tulajdonosai éppen oly igénynyel fognak birni, mint az állami tisztviselők. Utasítja a miniszter a törvényhatóságokat, hogy erre vonatkozólag szabályrendeleteikbe megfelelő intézkedést vegyenek föl.

Köszönetnyilvánítás. Szeretett kedves gyermekünk gyászos elhunytával a benünket ért mély bánatunkban irántunk mindenfelől nyilvánult részvétért, különösen is pedig Meszlényi Gyula püspök urunknak atyai kegyes jóindulatáért, a főt. Káptalannak, mely elhunyt fiam 50 frt f. évi ösztöndíját folyósítani kegyeskedett, a kir. kath. főgimnázium tanári karának és a tanuló ifjuságnak, valamint a nagy közönségnek ez uton is hálás köszönetet mondunk. Pircsi József és neje.

— **Ki a méltóságos és nagyságos ur?** A főudvarmesteri hivatal egy vitás eset alkalmából a király személye körüli miniszter utján közölte a m. kir. miniszterelnökkel, hogy az udvari fölfogás szerint ki a méltóságos, ki a nagyságos ur. — E szerint a cs. és kir. kamarásokat, mint kik a szorosabb értelemben vett udvarhoz tartoznak s az V. rangosztályba soroztattak, a méltóságos

(Hochgeboren), ellenben az asztalnokokat, kik a külső udvarhoz tartoznak, csak a nagyságos (Hochwohlgeboren) czim illeti meg. A katonatisztek és államtisztviselőket pedig a VIII. rangosztálytól fölfelé a VI-ig (tehát a miniszteri segédtitkártól, őrnagytól a miniszteri osztálytanácsosig, illetőleg ezredesig bezárólag) a nagyságos (Hochwohlgeboren) czim illeti meg. A miniszterelnök ezt az udvari véleményt most — tudomásul — az összes minisztériumokkal és hivatalokkal közölte.

Vidék.

Nagy-Károly, okt. 26.

Uj esperes. A gör. kath. román egyház megüresedett nagy-károlyi plébániájára Brán Feliciánt nevezte ki a püspök esperesi czimmal. A rokonszenves külsejű esperes javakorabeli férfi, jó szónok és hazafi hírében áll.

P a k t u m. A Kossuthista párt az esetre, ha Károlyi István gróf kisebbségben maradna, a Károlyi pártiakkal szavaz, hogy a néppárt jelöltjét, Tomor Ferenc tanárt kibuktassa. Azt mondják, Govrik Ödön függetlenségi jelöltnek sines tovább kedve folytatni a küzdelmet, mert rokonának Szuhányi Ferencnek ellenjelöltje Szemere Miklós Erdődön, ugy is visszalépett s egy második pótválasztásnak, nem akarja kitenni a kerület nyugalmát. Ez különben csak oly választási hírinők százával keringenek s melyeknek hitelességeért senki nem kezeskedik. Mert ki hinné p. o. azt a zöltséget, hogy a néppártnak egy dühös ellensége a katonaságon kívül két ágyut is akart kérni a választás idejére; de a fanatikust a józanabbak fellépése tartotta vissza terve kivételében. Vicsenek nem rossz, mert jellemzi egynémelyik a választók fanatizmusát.

A nagybányaiak és Bánffy. Midőn a miniszterelnök Szilágy-Somlyóról jövet a pályaházban vacsorált, várva a Budapestre induló vonatot, mely halálos politikai ellenségének Ugron Gábornak városából Szatmár felől volt érkezendő, — kellemetlen incidens zavarta meg vacsorázásában. A kegyelmes úr éppen egy kappan czommbal viaskodott és theát szüresölgetett hozzá, midőn berobogott a szatmári vonat, hozván magával nem ugyan Ugron Gábort, hanem egy elkeseredett nagybányai deputátiót, a mely tudára adta a kegyelmesnek, ha el nem viteti Bányáról Láng Lajost, függetlenségi lesznek valamennyien. Mivelhogy eddig el nem parancsolta Pápa bukott követét, most az elkeseredett bányaiak dr. Lovrich Gusztávot jelölték s kitélik tőlük, hogy meg is választják. Notabene ugyane vonat hozta Nagy-Bányáról Wekerle dr. urat, a nagy diplomatát, ki azonban csak akkor lépett be az étkezőbe, miután a nagybányai deputáció kiöntötte szive keservét. A jeles taktikus ezután Bánffy asztalához telepedett és veszt fialiai (nem vürtenbergi) sonkát vacsorált. Szerencsére, hogy meg nem kóstolta a vasuti sört, mivelhogy Budapestig el ment volna tőle a kedve.

A nagy-károlyi kerületi néppárt, melyet Erdődön a kormány ágensei agyon akartak némitani, váratlan erővel lép föl a választási porondon. Nemcsak visszautasította az ellentábor, csábításait, édesgetéseit, zászlait, meg nem tántorodott a fenyegetésektől, piszkolódásoktól, hanem komo-

lyan hozzáállott szervezéséhez. Előbb Bonitz Ferenczet, az „Alkotmány” eleven tollu szerkesztőjét kínálta meg a jelöltséggel, majd Tomor Ferencz budapesti főgymn. tanárt ki a jelölést el is fogadta. Szombat, vasárnap bejárja a falvakat és hétfőn Nagy-Károlyba érkezik. Még kortesnótái is vannak igaz, hogy sületlenségek, de nem rosszabbak egy hajszállal sem a Pesti Hirlap, Magyar Hirlap, Magyarország által közölt kortesnótáknál. Legalább nem sértők. Ha nem is pattogósak. Tehát mégsem „halva született ez a gyermek, a néppárt” még a nagy-károlyi választó-kerületben sem; mivelhogy minden meggyőződés jogosult, mely nem ellenkezik az ember erkölcsi czéljával, akár tetszik ez Tisza Kálmánnak s nagyváradi hallgatónak, akár nem.

F i a k k e r g e b é k. Botrányos látvány a nagy-károlyiaknak és bosszantó az idegenekre, midőn a nagy-károlyi fiakkeresek lovain kénytelenek a városba vonszoltatni magukat. Akárhányszor megesik, hogy az elesigázott gebék megakadnak a sárban, beledülnek egy árokba. Aminap egy utas kénytelen volt kiszállani, mert a fiakkeresnek mindkét lova sántított. Csodáljuk, hogy a rendőrség ezt nem látja s még jobban azon, hogy ép a kocsisok még perelni is merészkednek, ha valamelyik meghajtott, agyonkoplaltatott gebéjük utközben felfordul. Mint ha bizony a publikum volna hibás, ha elkinzott gebéik összedőlnek.

V á l a s z t á s i e l ő k é s z ű l e t e k. Minden előtt persze a koresmákról kellett gondoskodni. A Károlyi pártiak a régi kaszinó kocsmájában batoritják választóikat, a Govrikpárt a polgári kaszinó koresmájában iszik a várandó diadal öröme, a néppártiaknak a Hungária szálló koresmájában szabad reménykedniök. Katonaszágokat a külső részekben fognak elszállásolni, a esendőrség készenlétben „tartatik”, előadások szünetelnek, a városháza íródeakjai vakációt kapnak, mert a városházán dől el a hony haza sorsa.

A munkácsi segélyző nőegylet vasárnap ünnepelte fennállásának 25 éves jubileumát. A fontos missiót teljesítő egyesület, mely 60 árva felnevelése által hozott áldozatot a humanizmus oltárára, méltán megérdemli az elismerést, minden nemesen érző emberbarát támogatását.

A fegyintézet feloszlata megkezdődött. A héten már sok rabot elszállítottak a különböző fegyintézetekbe; de legtöbbet, 62-t Szamos-Ujvárra, a kik 2 és 2¹/₂ évre vannak elítélve. A fegyőrök közül is sokan átköltözöttek már új állomás helyeikre, akiket a községbeli lakosok egész bucsujárásként kísérték a vasuti állomáshoz; siratva jó fizető lakóikat, a kik miatt sok új házakat is építettek, a melyek most üresen maradnak és siratva legjobb és legbiztosabb vevőiket.

A n.-somkúti adóhivatalhoz a pénzügyminiszter Ábrai János adóhivatali ellenőrt pénztárnokká nevezte ki.

Ubrezs. Folyó hó 18-án délután, amidőn a zsidók által félrevezetett tömeg Körösi József zsidó polgártársunk programbeszédjének meghallgatására vonszoltatott Szobránczra — az ubrezi és a fekesházi hívek szt. zászlók alatt mentek Gajdosra (Ubrezs filiája) két kereszt megáldási szent ténykedésére. Mig a nép a kereszt alatt, mely az országut mentén van, ájtatosan imádkozott, ezalatt 2 gör. kath. pap, Leiner Ede ubrezi és Mikita Elek alsó-ribnyiezei zsidó képvis-

selő jelöltükhöz korteskedni mentek. Gyönyörű példát adtak a kath. hívőknek! A kereszteket benedikálta Csehticzky József kerületi esperes, ki igen szép beszédet tartott a kereszt tövében, a mai szerencsétlen viszonyok között a kereszténység magasztos hivatásáról — s Isten — király és hazánkhoz való igazragaszkodásról! Fialkovszky plebános a hívek nevében köszönetet mondott az esperesnek Isten nevében tett fáradozásáért — s arra figyelmeztette a híveket, hogy vigyázzanak és az ál Krisztusok és hamis prófétákra ne hallgassanak! A keresztek 2 egyszerű földműves állította fel Kopkó György és Licsák János, legyen egykor Jézus nagy oltalmuk! A képviselő választásnál a rk. klerus, az intelligencia és a tisztos polgárok kivétel nélkül Tomcsányi László mellett csoportosulnak. A fennebb említett két gk. pap kivétel; nem tudjuk van-e tudomása Firezák püspök urnak arról, hogy a mai egyházpolitikai viszonyokat 2 papja magasztalja — s a zsidó zászlót lobogtatja. — Amidőn Szentséges Atyánk és a püspöki kar az egész akeziót elítélte. Valjon az olyan papot — ki nyíltan merészelt kimondani Ubreszen az utcán, hogy neki a polgári házasság kell — nem lehet-e felfüggeszteni? Egy választó polgár.

Dobó-Ruszkán f. hó 22-én d. u. 4—5 óra között mintegy félóraig tartó óriási vihar dühöngött, a borzasztó dörgés villámlás és jégeső valóságos rémülést keltett a község lakóiban. Fájdalom, a szőlővész leszakította szép templomunk tornyáról a keresztet az alatta levő gömbbel együtt s így megfosztotta azt legfőbb ékességétől. Egyik gazda esürebé beleütött a villám s lángot keltett, de csakhamar sikerült továbbterjedését megakadályozni.

Hazánk

A képviselőválasztásoknál leendő magatartást illetőleg az „Alkotmány,” a néppárt hivatalos közlönye a köv. utasítást adja: A képviselő választási mozgalmak megindulása óta tömegesen érkeznek hozzánk levelek, a melyekből megtudjuk, hogy a néppártnak még olyan vidékeken olyan kerületekben is vannak nagyszámú lelkes hívei, ahol a párt eddig gyűléseket, nem tartott és nem szervezkedett. A levelek írói részint jelöltek kérnek, részint pedig felvetik azt a kérdést, hogy az illető néppárti jelölt nélkül maradt kerületekben mit csináljanak a néppárti szavazók, ha olyan jelöltekkel állanak szemben, a kiknek egyike sem hiva a revízióknak. Az idő rövid, egy hét múlva megkezdődnek a választások s a néppárt ezért már csak kevés kerületben fog új jelölteket állítani. Mit csináljanak tehát a fenti kerületek néppárti szavazói. Antirevizionista jelöltré szavazni lelkiismeretbe, hazafiu becsületbe vágó dolog, a miért is leghelyesebb ilyen viszonyok között, tartózkodni a szavazástól. De maga ez a passzivitás nem elegendő. Jól teszik az illető kerületek néppárti hívei, ha tüntetőleg adnak kifejezést a passzivitásnak s iven egyenként névalírással kijelentik, hogy az említett okokból nem gyakorolták választó jogukat. Ezen aláírások gyűjtését községenként a plebánosok vagy a néppárti hívek egyéb megbízottai végezhetik, a kik aztán a néppárt központi irodájába, vagy lapunk

szerkesztőségébe küldjék az ivenket. Az ilyen passzivitási manifesztumok legékesebb bizonyítékai lesznek annak, mekkora „lelkedéssel,” választattak meg a tatárpartii képviselők.

Ujabb néppárti jelöltek. A néppárt nagy elterjedéséről tesz bizonyosságot azon körülmény, hogy közvetlenül a választások előtt oly kerületek is léptenek föl néppárti programmal, jelöltekkel, a hol előbb ilyféle mozgalom nem mutatkozott. Nagyon sok kerületben pedig, habár a néppárt nem léptetett föl saját jelöltet, mégis döntőleg folybe a választásba, annyira, hogy a függetlenségi és nemzeti pártiak igen nagy számmal voltak kénytelenek programjukba fölvenni a revíziót is. Az újabb néppárti jelölteket folytatólag itt közöljük:

97. Nagy-Károly: Tomor Ferencz, tanár.
Kérnyája: dr. Steecz György tanár.
Nagy-Szombat: gr. Zichy Nándor.
100. Kulpin: dr. Stefanovics Milos.
Csákvár: Bonitz Ferencz, az „Alkotmány” szerk.
Nagy-Marton: Asbóth János.
Sztubnya: Turek Károly.
Gödöllő: Német Gellért.
105. Girált: Telekessy János.
Kisjenő: Popa Miklós.
Jákóhalom: Fényffy Kálmán.
Szempez: Csizmazia Ferencz tanár.
Körmend: Tulok József.
Köszeg: Sissoovich Lajos.

Egyházi átokkal sujtott liberálisok. A karlóczai püspöki synodus egyházi átokkal sujtotta Nikolies Fedor báró, Lupa Péter, Stajevics János, szerb nemzetiségű magyar országgyűlési képviselőket azért, mert a polgári házasság mellett szavaztak s minden igazhívő szerbet intenek, hogy újra megválasztásukra ne szavazzanak,

A quóta felemeléséről a lugosi kerület kormánypartii jelöltje Szenté Béla határozott kijelentést tett, midőn programbeszédjében ugy nyilatkozott, hogy $2\frac{1}{2}\%$ -kal nagyobb arányban fog járulni Magyarországnak a közös költségek fedezéséhez. Ime tehát a kormány rejtegetett célját egy hivatalos jelölt is leleplezte. Mi már ezzel régen tisztában voltunk, hiszen az országgyűlés feloszlásának ez volt egyedüli oka.

Protestáns néppárt van alakulófélben Erdélyben, Háromszék egyik kitűnő szónoki hírnévnek örvendő reform. papja Kiss Lajos leplezetlenül terjeszti azon eszmét, hogy egyfelől a kath. néppárt ellensúlyozására, másfelől az 1848-iki XX. törvényeziknek megvalósítása érdekében protestáns néppártot kellene szervezni. E hurokat pengeti legujabban a Szabad Sajtó protestáns egyház-társadalmi hetilap, s nem lehetetlen, hogy az eszme mindig nagyobb tért fog hódítani hazánkban. Be üt tehát még nagyobb mértékben az áldatlan felekezeti harez, melynek magvát a kormány oly meggondolatlanul dobta a magyar társadalomba. Protestánsok fognak állani protestánsokkal, katolikusok katolikusokkal szemben. Keletkezik egy általános zürzavar. Nekünk e mozgalomra csak annyi megjegyzésünk van, hogy azon néppárt, mely hazánkban már megalakult, s melynek kath. vezérférfiak állanak ugyan az élén a haza minden polgárának boldogítását egyaránt irta zászlójára, azért minden utógondolat nélkül esatlakozhatik oda bármely protestáns és azon párt legkevésbé sem szolgált reá, hogy protestáns részről neki frontot csináljanak.

As első magyar orvosnő Hugonnay Vilma grófnő, Wartha Vinczéné, folyamodott zürichi orvosi diplomájának nosztrifikálásáért. Ezt a miniszter a három orvosgyakorlati szigorlat letételéhez kötötte. Hugonnay Vilma grófnő jelentkezett már a szigorlatokra és így ő mindenestre megelőzi a most beiratkozott kisaszonyokat az orvosi gyakorlatban.

A menza akadémika megnyitásának időpontját Schnierer Aladár dr. tanár elnöklésével, tanárokból és diákokból álló vegyes értekezlet fogja meghatározni. A tisztikart a november első felében tartandó közgyűlésen fogják megválasztani.

Apáczta ápolók a közkórházban. A biharmegyei kórházi választmánynak sikerült megvalósítani azon régi tervet, hogy a közkórházban a betegek ápolását apáczakra bízassák. A Szent Ferenczrendi betegápoló nővérek mennek a kórházba Bajorországból, Az anya-házból már megérkezett a szerződés aláírva Biharmegyéhez. A szerzetnek Magyarországnak, Nagy-Szebenben már vannak tagjai s valószínűleg ezek közül, akik tudnak magyarul és románul, megy Nagyváradra 14 betegápoló, 1 főnöknő és egy aki a részükre főz s őket gondozza. A betegápolást 1897. január 1-én veszik át.

Garam-Kissalló. A mikor a budapesti esküdtszék a garam-kissallói vérvádat tárgyalta, Takács István, Nagy János és Fuchs Endre garam-kissallói lakosok hit alatt vallották, hogy Adler Ignác, akit a vérváddal illettek, talpig becsületes, jóra való ember. Ezért a vallomásért az Alkotmány megtámadta őket, mondván, hogy Takács István szénát lopott, Nagy János nemkülönben, Fuch Endre a község jegyzője, pedig azért vallott kedvezően Adlerről, mivel ennek lekötözöttje. A három megsértett férfiú közösen sajtópört indított az említett újság ellen, mely a cikk szerzőjéül Rédei Ferencz váci hírlapírót nevezte meg. A pört most tárgyalta a budapesti esküdtszék. Ugy a vádlott, mint a panaszosok erkölcsi tanukat hoztak magukkal. A verdikt szerint az esküdtek két rendbeli becsületsértésért nyolcz szóval négy ellen vétkesnek nyilvánították a vádlottat. A harmadik vád alól fölmentették, mert bocsánatot kért a panaszosától. A törvényszék 20—20 forintnyi főbüntetésre és 10—10 frtnyi mellékbüntetésre ítélte.

Titokzatos esontok. Orvicsán a járásbírószágot egy rejtélyes büntett foglalkoztatja. A matillai kertész ugyanis jelentést tett, hogy a „puskás” nevű erdei lak közepében erdei földásás közben emberi esontokat lelt. Motsidlovsky főszolgabíró és dr. Scheda tiszteletbeli járási orvos csakhamar megjelentek a helyszínén és további ásatások után egy teljes esontvázat találtak. Tüzetesebb vizsgálat után látták, hogy a koponya az orresont fölött át van furva és a koponya belsejében egy revolver-golyó is volt. A esontok mellett — melyek az orvos állítása szerint egy körülbelül két év óta fekvő holtestből származnak, — egy revolvert, több töltényt, egy kis tükröt és gyertya darabokat találtak. Az illető bizonyára rablótámadás áldozatává lett és már emlékeznek rá, hogy egy Marillán alkalmazott borbély Oraviczán rablótámadásról tett említést. Ezt a borbélyt, aki jelenleg a katonaságnál szolgál, a járásbírószágot táviratilag Oraviczára rendelte.

A hírhedt nyitrai választás fő-kortese, Stein Ferencz nyitrai vegyeske-

reskedő az ottani zsidó hitközségnek egyik legelőkelőbb tagja, több mint 100,000 forint adósság hátrahagyásával megszökött. Bécsből még levelet írt rökönainak, melyben bevallja, hogy adóssága 120,000 forintra, vagyona 30,000 frtra rug: de a beavatottak szerint az adóssága jóval felülhaladja a bevallott összeget is. Ez a jeles firma, Stein, a múlt évi nyitrai választás alkalmával a kormánypárt főkalefaktora volt: az utczán ő szerepelt mint rendező, ő adott engedélyt, hogy valaki keresztül mehessen az utczán és ugyanő volt az, aki elfogadta és bezáratta Borbár László lédeczi káplánt azért, miért hiveivel Nyitrára merészelt jönni, holott magának nem volt szavazatjoga, ime most a szabadelvűpárt kolomposa kénytelen volt a esendőrök elől külföldre szökni, hogy a jól megérdemelt börtönt kikerülje.

Tanítók a kultuszminiszternél.

A magyarországi tanítók országos bizottságának küldöttei Somlyay József vezetésével Wlassics Gyula dr. kultuszminiszternél tisztelegtek. Szónokuk megköszönte a miniszternek azt a meleg színpatiáját, melylyel a népoktatás ügyét és a néptanítókat fölkarolta és kitüntette. A miniszter igen melegen válaszolt. Azt akarja — így szölt — hogy a közoktatásügyet elsőrendű tényezőnek ismerjék el az államéletben, s éppen ezért a tanítókat, tanárokat hatóság és társadalom erkölcsileg és anyagilag méltányolja, becsülje. Reflektálva a küldöttség vezetőjének a közoktatásügyi tanácsban legutóbb kinevezett tanárok és tanítók kinevezéséért mondott köszönetére kijelentette, hogy ő a közoktatásügyi tanácsot sem akarja zárt testületté tenni, mert a kérdések helyes megoldását csak úgy hiszi és várja, ha mindenki részt vesz benne, a ki a gyakorlati téren teljesített munkásságával jelét adta annak, hogy a szervezet munkáiban is akar és képes közreműködni.

Külföld.

Az örmény nem alszik. Konstantinápolyban az odaváló mohamedánokban újra föl szabadult az indulat az örmények ellen, a miatt a véres merénylet miatt, melyet legújabbán követtek el két török rendőr s egy detektív ellen. A dolognak ez a története:

Cololian, a gazdagságáról ismeretes örmény ügyvéd múlt héten levelet kapott az egyik örmény forradalmi bizottságtól, hogy tegyen le egy bizonyos helyre négyszáz török fontot, mert különben a halál fia. Az ügyvéd török rendőrséghez fordult védelemért. Azt tanácsolták neki, hogy költözzön ki a házából. Cololian szót fogadott és éjnek idején egy közeli szigetre tette át szállását. Házába a rendőrség két fegyveres rendőrt állított. Tegnap este, naplementkor kopogtattak a ház kapuján. A rendőrök kinyitották a kaput és négy örménynyel álltak szemben, a kik nagy erővel megrohanták és visszazoritották őket. A küzdelem rövid volt. Az örmények meggyilkolták az egyik rendőrt, egy másik rendőr detektívet pedig halálosan megsebesítettek. A gyilkosok egynek kivételével elmenekültek; a letartóztatott örmény azt mondta, hogy nem akartak pénzt zsarolni, hanem csak azt akarták megmutatni, hogy az örmény titkos bizottság nem alszik.

A konstantinápolyi büntető bíróság Apik effendit, a szultán egykori kogyeltjét, az örmény születésű milliommot, három esztendei börtönre ítélte azért, mert kiderült róla, hogy értelmi vezetője volt az örmény lázadásnak. Jóllehet a bíróság a lehető legenyhébben ítélte, mert az efajta bűnököt Törökországban halálbüntetéssel szokás sújtani, az ítélet mégis nagy riadalmat okozott az örmények közt, a kik aggodalmas reménységgel várták a pör kimenetelét. A pör folyása alatt ugyanis olyan dolgok jöttek napvilágra, hogy az Apik effendi ellen irányult vádat most már ki lehetne terjeszteni minden vagyonos konstantinápolyi örményre. — Ezen a kinos ügyön kívül van egy másik, a mely talán még nagyobb izgatottságot kelt a beteg ember összes alattvalói közt. Ugyanis arról van szó, hogy a szultán új, rendkívüli adót vet ki minden muzulmánra, vagyonuk arányban egy medzsidjétől egy frontig (körülbelül két frttól tiz frontig). Ebből az adóból akarják beszerezni a két és fél millió frotot, a mire mostanában szüksége van az állampénztárnak.

Színház.

Szini évadunk október 24.-én nyílt meg. s vele megkezdődött Pesti Ihász Lajos színigazgató szatnári működésének második éve. Aminő nemes buzgalmat mutatott az első év, olyannal keveset ez a második. A társulat amennyivel jobbnak ígérkezik a tavalyinál, annyival fog emelkedni a színház látogatottsága, mert bár eddig egyetlen telt házat jegyezhetünk föl, ez nem lehet aggodalmat keltő körülmény, mert a választási küzdelmek más felé terelik a publikumot. A vezetés s a következő irány, — a bemutatási előadásokból ítélve, meg fog felelni azon várakozásoknak, melyeket a város a színházhoz kötött. A többnyire ujonnan szerződött tagok közül aquisitio Andorffy Péter, ki színházlátogató közönségünknek harmadéve kedvence volt. — Réthy Lina a népszínmű énekesné „Borcsa már is meghódítá a közönség tetszését. Csetényi Juliska, mint drámai hősnő legelőbb a „Két taeskó“ cz. színműben lépett föl, melyben „Heléna“ nehéz szerepét teljesen érvényre emelte s oly hatást ért el, hogy a közönség minden felvonás után lámpák elé ezítálta. Pugin Leona a társulat operette colaratorja a „Madarász“-ban az ének részleteket gyújtó hatással, hangjának minden előnyeivel zengte s a választófejedelmét ügyes játékkal hozta élénk. A többi ujonnan szerződött tagok közül Mátray József, leszámítva nagyon is vidéki modorát, pompás színész. Zoltán Lenke pedig nagyon kedvesen személyesíti („Durand és Durand“-ban) a naivát. Az operette Dayka Balázs-zsal, a kelemes hangú baritonistával és Hunffyval Makó társulatának volt tenoristájával erősödött. Hidvéghi Durand fűszerest a rutinos színész fogásaival játszta, s hogy tetszett, azt a hálas szerepnek köszönheti. Borbély Sándornál a burleszk szerepek jó kézben vannak; birja a hang és helyzet komikumát. Delly Lajos a jellemek festésénél (a „Két taeskóban“ mint Kerlor gróf) használható színésznek bizonyult, bár eddigi föllépésénél játéka mindig halványabb volt szerepénél. A kar és zene a vidéki szintársulatok ének- és zenekarainak szokott szintjén áll.

Terményárak.

Termény métermázsánként	Szatmáron			
	frt	kr	frt	kr
Tiszta buza	6	50	6	60
Kétszeres	—	—	—	—
Rozs	—	—	—	—
Árpa	3	90	4	60
Zab	4	90	4	—
Tengeri	4	40	4	30
Kása uj	8	60	9	—
Fehér paszuly	5	60	6	20
Tarka	4	40	4	60
Szilva	—	—	—	—
„ füstölt	—	—	—	—
Repeze	—	—	—	—
Krumpli zsákja	1	20	1	10
Szalonna	—	—	—	—

Vasuti menetrend.

— Érvényes 1896. október 1-től. —

1. Szatmárról indul:

Debreczenbe: 2:47 7:16 4:00 9:14
Királyházára: 7:25 12:02 6:26 12:21

2. Szatmárra érkeznek:

Debreczenből: 7:15 11:47 6:18 9:03
Királyházáról: 7:09 10:24 3:50 9:06

3. Szatmárról N.-Bányára

Indul: 6:43 7:30
Érkezik: 10:03 10:41

4. N.-Bányáról Szatmárra

Indul: 5:45 3:25
Érkezik: 8:56 6:38

Az éjjeli idő (este 6:00-tól reggel 5:00-ig) a percek jelző számok aláhuzásával van kitüntetve.

ELADÓK

kedvező feltételek mellett.

Az új törvényszéki palota közelében Bercsényi-utca 27. és 29. számú, Várdomb-utca 7. és Diána-utca 4. számú házastelkek.

Ugyazint 5 drb. egészen új utcái 2 méter magas, befelnyiló felvasalt ablak, valamint több jókarban levő félviselt tokos ablakok.

Értekezhetni lehet Bercsényi-utca 29. szám alatt.

TÓTH ALBERT

25—9

szobafestővel.